

Myrry Ýekegulagyň başdan geçirenleri

Category: Çagalar edebiýaty, Ertekiler, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Myrry Ýekegulagyň başdan geçirenleri MYRRY ÝEKEGULAGYŇ BAŞDAN GEÇIRENLERI

(ertekiler toplumu)

► *Munda Myrry Ýekegulagyň kellesine geýdirilen taňka barada gürrüň berilýär*

Gün dogdy. Günüň nury äleme saçyldy. Güne meñzeş günebakarlar altyn perlerini ýaýradyp, gülümsiräp, Güne salam berýän ýaly, ýüzlerini gündogara bakan öwürdiler. Janly-jandarlaryň bary aýak üstündedi. Emma Myrry öýünde sypaldan örülip ýasalan bir aýagy döwük krowadynda ýorganyny başyna çekip, myrlap ýatyrdy. Onuň horrudysy gamyşdan dikeldilip, içi-daşy palçyk bilen suwalan kepäni göçüräýjek bolýardy. Penjireden düşýän günüň ýyly şöhlesi Myrrynyň dabanyny gyzdryp ugrady. Ol aýaklaryny ýyggyrda-da, beýlesine agdarylyp ýatyberdi.

Gapy kakylady. Ýöne myrrylydan başga jogap bolmady. Daşardan goňsularyň şadyýan sesleri eşidildi.

– Görseñiz-le, Myrry henizem turmandyr!

– Ol entek hezil düýş görüp ýatandyr.

– Düýşünde syçanlar bilen kowalaşyp oýnaýan bolsa gerek!.

Horazguly gapyny çekip açdy. Aýy pälwan, Towşanmyrat, Kirpigeldi dagy içeri girdiler. Aýy pälwan asgyrdy.

– Myrry, sen mydama penjiräni ýapyp ýatýarsyň. Şonuň üçinem mydama içeriňde ýakymsyz ys bar!

Tüýlek Aýy pälwan baryp, penjiräni açyp, içeriňi şemallatdy. Horazguly bolsa, krowadyň başujuna çykdy-da: «Tok-tok-tok!» etdi. Onsoň bogazyna sygdygyndan gygyrdy.

– Ü-ü-üý! Üý-üý! Myrry-y! Gün dog-dy-y!

Myrry oýandy. Ol gözünü ýalpa açdy-da, içerdäkileriň ýüzüne garady. Onsoň ýorgany serpdide, böküp ýere düşdi. Ol dostlaryny jem bolup, ýanyna gelenine diýseň begendi. Olara oturmaga ýer görkezdi-de, çalak-çulak ýuwundy.

Myrry pezzerip duran murtlaryny taýly gezek iki ýanlaýyn sypady-da, özüniň giç turany üçin dostlaryndan ötünç sorady.

– Bagyşlaweriň! Agşam ýazuw-bozuw işlerine güýmenip, giç ýatdym! Indiden beýläk ir turmaga çalşaryn!.. Indi men taýýar! Ýörüň!

Dostlar Myrrynyň öýjagazynyň arka yüzündäki ýasy Güllüdepä çykyp, nyzama düzüldiler. Olar her gün ir bilen bedenterbiýe maşklaryny bileje ýerine ýetirmegi wadalaşypdylar. Ine olar Towşanmyradyň komandasy astynda bedenterbiýe hereketlerini sazlaşykly ýerine ýetirip başladylar. Myrrynyň birentek hereketlere ýetişmän, az-kem aljyrandygyny, garagol Kirpigeldiniň öz öňünde gaýa ýaly bolup duran Aýy pälwanyň ösgün tüýüne gyzylja esgi dakandygyny hasap etmeseň, irki bedenterbiýe tertipli geçdi.

Soňra dostlar «Gizlenpeçek» oýnadylar. Oýun ýaňy gyzyşan pillesi Myrry ajpgyp ugrady. Ol öýjagazyna sümülip, garnyny doýurmagy ýüregine düwdi. Ol bukdaklap kepbesiniň gapysyna gelende içerden ulu güpürdi, gap-çanaklaryň şaňk-şuňk sesleri eşidildi. Gapynyň, penjiräniň açyk ýerlerinden tozan çykýardy. Myrry gaharlanyp, gapyny açdy. İçerden gopýan ýeňiljek tozanyň içinde iki ýana at salýan syçanlary gördi. Myrrynyň murtlary syh-syh boldy. Ol iç işikde ýatan taýagyny eline aldy. Syçanlaryň hüşgärräkleri Myrryny görüp, hinlerine kürsäp urdy.

Ýöne Myrrynyň naharly gazanyňy düňderip, üstünde tans edýänler, jamlary, çemçeleri ýalap oturanlar entek Myrryny görenokdylar. Myrry dişini gyjap taýagy ýokary göterdi:

– My-r-r! Häýt siziň bir!..

Ol taýagyňy syçanlaryň gür ýerinden inderdi. Tarelka döwüldi. Ýöne syçanlaryň hiç birine-de zat bolmady. Olar jyrralşyp, gaçmaga ýüz urdular. Bir syçanjyk aljyrap, Myrrynyň gyşda geýýän ädiginw sümüldi. Myrry ony tutaryn öýdüp, ädigiň gonjuna kellesini sokdy. Ädigiň içinde syçanjygyň guýrugy Myrrynyň ýüzüne-de degdi. Ýöne Myrra syçany tutmak başartmady. Syçanjyk ädigiň burnundaky deşikden çykyp gaçdy. Myrry şu ýerde öz-özüne käýindi: «Myrry, sen ýaltaň ýaltasy! Ädigiň burnundaky ýyrtygy bu gün ýamaryn-erte ýamaryn diýip, haçandan bäri aýdym edinip ýörsüň. Eger ony wagtynda ýamap goýan bolsaň, onda bu wagt syçanjyk seniň penjäňde bolardy!». Ol gaharyna ädigi başyndan sypyryp, aýyrdy-da, ony ýeriň ýüzüne urdy. Pol sarsyp gitdi. Düňderilgi gazanyň aňyrsynda gizlenen syçanjyk bir gez towusdy. Myrry onuň üstüne bökdi. Syçan burçdaky hiniň agzyna bardy. Ýöne eýýäm hiniň agzyny aňyrsyndan beklän ekenler. Syçanjyk alaçsyzja sandyrapsandyrap, Myrrynyň penjesine düşdi. Myrry onuň guýrugyndan tutup, ýerden göterdi. Syçanjyk aýaklaryny kelemenledip, urunýardy, dyzaýardy. Emma onuň guýrujagy Myrrynyň penjesinde berk gysylgydy. Myrry beýleki penjesi bilen syçanyň tumşugyna kakdy:

– Hä-ä, syçanjyk! Indi men seni gazanda gowrup iýeýinmi ýa diriligine lak-luk ataýynmy?

Biçäre syçanjygyň dili tutulypdy. Ol öz dilinde çalaja jyňňyldap, bir zatlar diýýärdi. Elbetde, ol pişige ýalbarýardy. Myrry öz duşmanlarynyň birini gola salanyna gomparyp, uly-uly ardynjyrap, murtuny sypalajak boldy. Gysylgy penjesini gowşadanyny duýman galdy. Syçanjyk böküp ýere düşdi. Ol indi girere deşik gözleýärdi. Birdenem ol Myrrynyň ýykylyp ýatan taňkasyna sümüldi. Myrry ony penjesinden sypdyranyna şeýle bir gahary geldi. Ol gaharyna saklanyp bilmän, taňka zarp bilen kellesini sokdy. Syçan bolsa taňkanyň jüründiginden çykdy-da, diwaryň suwagy gopan ýerinde ýitirim boldy.

Indi habary kimden al, Myrrynyň taňka giren kellesinden al. Myrrynyň kellesi taňka aňsat girenem bolsa, ol aňsat yzyna çykmady. Ol çoyun taňkany zordan göterip, ýerinden galdy. Egnine direlip duran erňekden iki goly bilen göterdi. Emma taňka kelleden aýrylmady. Ol ýene aşak ýatyp, kelläni taňkadan sogrup aljak boldy. Geň zat, girende geçip giden kelle indi yza geçenok. Ahyry ol dikelip, gollary bilen sermeläp, penjiräni tapdy. Şol ýerden dostlaryna gygyrdy:

– Eý, dostlar, geliň-eý! Kömek ediň! Geliň-eý!..

Onuň sesi taňkanyň içinde ýaňlanýardy. Myrry öz sesinden özi gorkdy. Meýdanda Myrryny gözläp ýören dostlar bir üýtgeşik ses eşidip, ylgaşyp geldiler. Emma olar içerde Myrry görünmänsoň, ýene daşaryk çykyp ugradylar. Şol wagt Myrry seslendi:

– Maw! Men bärde, haw!

Horazguly apaň-sapaň basyp, onuň ýanyna bardy. «Tok-tok-tok» edip, çüňküni bir-iki sapa taňkanyň böwrüne urdy:

– Tok-tok-tok! Munuň aşagy-ha Myrry welin, ýokarysyny tanamzok-la!

Towşanmyrat äpet gulaklaryny dikgerdip, Myrrynyň ýanyna geldi.

– Myrry dost, kelläňdäki näme? Kelläňdäkini aýyr. Ýüzüňi bir göreli!

Myrrynyň naýynjar sesi ýaňlanyp eşidildi:

– Kellämdäkini aýryp bilemok. Siz muny çaltrak aýyryň! Men bu ýerde demigip ölüp gelýän, haw! Maw, kömek ediň, haw!

Towşanmyrat taňkany gysardyp, ony pugta gujaklady-da, batly çekdi. Emma pişik hem şol ugra ýöredi. Horazguly kömege geldi:

– Myrry, sen bir zada düşün. Biz kelläňe geýdirilen taňkany çeken mahalymyz öňe däl-de, yza dyza. Tumşugyňy göneldip, kelläňi yza çekjek bol!

Aýy pälwanam kömege geldi. Üç bolup taňkany çekdiler. Emma taňkany aýryp bilmediler. Sebäbi, olar taňkany çeken wagty Myrrynyň aýagy ýerden saýlanýardy. Onsoň ol dyzap bilmän, ýöne asyl-asyl bolup durdy. Dostlar ikä bölündi. Ýarysy taňkany çekdi, ýarysy bolsa Myrrynyň aýaklaryndan, guýrugyndan çekdi. Myrry zaryn seslendi:

– Beýle gaty çekmäň, haw! Boýnumy üzýäňiz, haw!

Dostlar durup maslahat etdiler. Her kim bir teklip etdi:

– Daş bilen taňkany döwmeli!

Horazgulyňyň bu teklibine Kirpigeldi garşy çykdy:

– Taňkany döwsek, Myrryňyň kellesini mynjyradarys!

– Onda demir kesýän byçgy getirip, taňkanyň gap bilinden aýralyň!

– Onda taňkanyň ýarysy Myrryňyň boýnunda galar. Soň ony nädip aýyrjak?

Aýy pälwan çynyny etdi. Ol taňkanyň jüründigini krowadyň demrinden geçirdi-de, Myrra sargady:

– Dost, häzir biziň hemmämiz birigip, seni çekip çykarmakçy. Eger kelläň döwülse, ýa boýnuň üzülip, kelläň taňkaň içinde galsa, bizden görme! Razy bol!

Zarp bilen çekdiler. Myrryňyň boýny şeýle bir süýndi welin, tas üzülere geldi. Jan süýji. Ölmek kyn. Myrry kellesini eýläk-beýläk towlady welin, ol çykdy duruberdi. Ol bir salym dem-düýtsüz ýatdy. Dostlary ony ölendir öýdüp gorkdy. Towşanmyrat Myrryňyň kellesini göterdi. Oňa suw içirdiler. Myrry gözünü açdy. Ony krowadyna geçirip ýatyrtdylar. Towşanmyrat öýüne gidip, dostuna bir kâse süýt getirip içirdi. Nähoş şol bada sagalyp, aýak üstüne galdy! Ol bolan işleri ýatlap, hezil edip güldi. Kirpigeldi ondan sorady:

– Dost, nädip beýle boldy? Taňkadan suw içjek bolduňmy?

Myrry ýerde ýatan taňkanyň agzyny özüne tarap öwürdi. Onsoň öňki hereketlerini gaýtalap düşündirmäge durdy:

– Bir syçanjyk menden gorkusyna taňka kürsöp urdy. Menem onuň yzy bilen ine şeýdäge-de... onuň zyndan kellämi sokdum!..

Myrryňyň soňky sözleri taňkanyň içinden ýaňlanyp eşidildi. Sebäbi, Myrryňyň kellesi göçüpdi. Ol bolan işi bolşy ýaly düşündirjek bolup, ýene kellesini taňka sokupdy. Aýy pälwan gaharlandy:

– Dost, bu näme etdigiň? Sen ojagaz içi boş kelläňi öňem zordan sogrup aldyk ahyry! Indi nätjek!

Dostlar ýene Myrryňyň aýaklaryndan, guýrugyndan ýapysyp çekdiler. Ýöne kelle indi çişen bolarly. Çekip çykaryp bilmediler. Horazguly öz teklibini aýtdy:

– Dost, sen indi bütinleý taňka gir. Biz taňkanyň bokurdagyny çekiç bilen döwýäris. Soň näçe gerek bolsa, döwüp aýryp

giñeldibereris. Başga çykalga galmady.

Dogrudanam Myrrynyň göwresi kellesinden kiçi eken. Ol şol bada art aýaklaryny hem guýrugyny çekip aldy.

Aýy pälwan çekiji aldy-da, Myrra tabşyrdy:

– Dost, indi biz taňkanyň agzyny döwmeli boldy. Sen düýbe çekilip, hüşgär bolup otur. Başladyk. Urýaryn!

Aýy pälwan çekiç bilen bir uranda taňkanyň agzy çat açdy. Ýene bir urdy welin taňkanyň jaýrygy ulalyp, böwrüne ýeteňkirledi.

Towşanmyrat Aýy pälwanyň aýagynyň arasyndan geçip, jaýrykdan pahna sokup gaňyrdy welin, taňkanyň uzaboýuna sepi açyldy-da, ol iki bölüni ýatyberdi. Gorkusyna düýrülip ýatan Myrry böküp çykdy. Ol begenjine dostlarynyň hersine bir gujaklap çykdy:

– Azatlyk! Siz meni hakyky azatlyga çykardyňyz, dostlar! Sag boluň! Siz ýaly agzybir dostlaryň arasynda ýaşamak nähili ýakymly?!

Berdimuhammet GULOW. Çagalar edebiýaty